

УДК 336.71(477):659.127.3

*А. В. Сомик, канд. екон. наук, начальник відділу досліджень грошово-кредитної політики та міжнародних валютно-кредитних відносин
Центру наукових досліджень Національного банку України, м. Київ*

ЧИННИКИ ДОВІРИ ДО БАНКІВ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано рівень довіри до банків в Україні та висвітлено чинники макро- та мікрорівня, що її формують.

Ключові слова: довіра до банків, соціологічні опитування, чинники мікро- та макрорівня, фінансова грамотність, захист прав споживачів фінансових послуг.

Постановка проблеми. За різними оцінками авторитетних соціологічних опитувань, 33–62 % населення України висловлює недовіру до банків [1–4]. Дані офіційної статистики Національного банку також свідчать про те, що попри позитивні тенденції, рівень довіри до банків (за показниками доларизації та щорічних темпів зростання депозитів, частки довгострокових депозитів у депозитній базі банків) ще не досяг докризового рівня. Невисокий рівень довіри до банків та незначні темпи її відновлення зумовлюють негативні наслідки – недоодержання банками депозитних ресурсів, зменшення їх можливостей у сприянні економічному розвитку та фінансовій стабільності країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про детальну розробленість теоретичних засад інституту довіри, яким присвячені праці вітчизняних вчених: В. М. Гейця, А. А. Гриценко, Ю. В. Павленко, В. О. Давиденко, Ю. В. Латової, Т. І. Артёмової, В. О. Корнівської, І. Й. Малій, Т. О. Кричевської, Ю. В. Прозорова, В. О. Мандибури, Т. В. Дідківської та ін.

Невирішені раніше частини проблеми. На сучасному етапі мало вивченими залишаються практичні питання довіри до банків, зокрема, об'єктивної кількісної оцінки її рівня та

визначення чинників, що знижують довіру до банків в Україні.

Метою статті є висвітлення результатів дослідження рівня довіри до банків в Україні та чинників, що її визначають.

Виклад основного матеріалу. В засобах масової інформації періодично наводяться результати опитувань населення щодо довіри до банків в Україні, які свідчать про недостатньо високий її рівень. Зокрема, за рейтингом американського Інституту Геллапа, Україна у 2012 році посіла дев'яту сходинку серед країн з найнижчим рівнем довіри: 61 % опитаних висловили недовіру банківській системі країни [1]. За даними опитування, проведеного Центром Разумкова у березні 2013 року, лише 2,3 % респондентів повністю довіряють банкам, 33,7 % відповіли “скоріше не довіряю”, 15 % – “скоріше довіряю” [2]. Згідно з даними досліджень Фонду “Демократичні ініціативи”, проведеного у травні 2013 р., повністю довіряють банкам 3 % українців, 37 % – зовсім не довіряють банківській системі, 30,3 % – переважно не довіряють і лише 19,9 % – переважно довіряють [3]. За даними соціологічного опитування ММІ Ukraine’2013/1, проведеного у I кв. 2013 р. компанією TNS в Україні, через недостатню довіру до банків твердження “Краще мати гроші при собі, ніж зберігати в банку, навіть одержуючи проценти”, підтримали 61,7 % респондентів [4].

Варто зазначити, що результати наведених соціологічних опитувань значно різняться, оскільки є суб'єктивними та залежать від негативного відтінку в поставлених запитаннях і запропонованих варіантах відповідей. Більш об'єктивну, ніж за результатами соціологічних опитувань, картину щодо рівня довіри до банків в Україні можна сформулювати за показниками, розрахованими за даними офіційної статистики Національного банку України. Показниками, що прямо чи опосередковано свідчать про довіру до банків, є: питома вага готівки в грошовій масі, темпи зростання депозитної бази банків, зокрема, в національній валюті, частка довгострокових та строкових депозитів, рівень доларизації депозитів банків, темпи зростання та структура нових депозитів банків. Зокрема:

1. Частка готівки в грошовій масі. До 2012 року цей показник перевищував 28 %, а за роки фінансової кризи зростав і до 33 %. За станом на кінець 2012 р. завдяки вжитим Національним банком заходам щодо розвитку безготівкових розрахунків і підвищення довіри до банківської системи частка готівки знизилася до історичного мінімуму – 26,3 % та за 8 місяців 2013 р. – утримується на рівні 26,4 %. Водночас цей показник ще залишається високим порівняно з іншими країнами.

2. Темпи зростання депозитної бази банків. Фінансова криза, яка поширилась в Україні з вересня 2008 р., була поштовхом до відтоку депозитів із банківської системи та їх доларизації. До кінця жовтня 2009 р. з банків було вилучено понад 30 % депозитів у національній валюті. Депозитну базу банків було відновлено лише у вересні 2010 р. Річні темпи росту депозитів резидентів у банках у 2006 р. становили 138 %, 2007 р. – 152,7 %, 2008 р. – 126,7 %, 2009 р. – 93,1 %, 2010 р. – 124,4 %, 2011 р. – 118,0 %, 2012 р. – 116,4 %. За 8 місяців 2013 р. депозити зросли на 10,6 %, у т. ч. в національній валюті – на 19,6 %, в іноземній – зменшилися на 0,9 % [5]. Таким чином, темпи зростання депозитної бази банків характеризуються нестійкою динамікою та є меншими від докризового рівня.

3. Доларизація депозитної бази банків знизилася за 8 місяців 2013 р. з 43,68 до 39,5 %. Водночас її рівень залишається вищим за докризовий (32,5 % за станом на 01.09.2008) [5].

4. Частка довгострокових і строкових депозитів у банках. Питома вага залишків за довгостроковими депозитами в загальному обсязі депозитів резидентів у банках за станом на 01.09.2013 порівняно з початком року зросла до 39,6 %. Тобто в 2013 р. відбувається покращення

строкової структури депозитної бази банків. Водночас частка довгострокових депозитів залишається все ще меншою, ніж в докризовий період (46,5 %), в той час як частка строкових коштів вже майже відновилася (68 %) [5].

Структура депозитів резидентів у банках в національній валюті свідчить про те, що вищою залишається частка депозитів на вимогу – 38,2 % на 01.09.2013 проти 35,3 % у докризовий період; нижчою є частка строкових коштів – відповідно, 61,8 проти 64,7 % за станом на 01.09.2008. Особливо низькою порівняно з докризовим періодом є частка довгострокових депозитів у національній валюті – 30,0 % проти 44,2 % у серпні 2008 р., оскільки вкладники надають перевагу строковим коштам терміном до 1 року.

Про те, що вкладники довіряють іноземній валюті більше, ніж національній, свідчить строкова структура депозитів у іноземній валюті, яка на 01.09.2013 на 76,3 % складалась із строкових коштів, у т. ч. довгострокових (понад 1 рік) – 54,2 %. Довгострокові вклади резидентів у національній валюті склали лише 30 %. Отже, очевидним є те, що розв'язання проблеми довіри до банків знаходиться також і в площині довіри до національної валюти.

5. Темпи зростання та структура нових депозитів банків. Нові депозити банків за липень 2013 р. зросли на 15,4 %, у т. ч. в національній валюті – на 15,8 % (на 11,3 млрд грн.) та іноземній – на 14,5 % (на 4,4 млрд грн.) [6]. Не дивлячись на позитивні тенденції зростання нових депозитів, в їх структурі мають місце і тривожні тенденції. Обсяги строкових депозитів суб'єктів господарювання зростають меншими темпами (11,9 %), ніж депозити на вимогу (18,6 %).

Таким чином, проведений аналіз дозволяє стверджувати, що в посткризовий період відбувається поступове відновлення довіри до банківської системи України. Водночас, окремі показники (рівень доларизації та темпи зростання депозитів, частка довгострокових депозитів у структурі депозитної бази) залишаються на гіршому рівні, ніж до кризи, що свідчить про неповне відновлення довіри до банків і національної валюти в Україні.

Результати проведеного дослідження свідчать, що на рівень довіри до банків впливають чинники макrorівня, спричинені макроекономічною ситуацією в країні, в тому числі наслідками кризи, та мікрорівня, обумовлені політикою самих банків і специфікою надання банківських послуг.

Проведені дослідження показали, що основними макроекономічними чинниками недостатнього рівня довіри до банків є:

1. *Негативний досвід минулих років* (гіперінфляція та неповернення вкладів Ощадбанком СРСР у 1990-х роках, кризи, що супроводжувалися девальвацією та проблемами із поверненням вкладів у 1998 та 2008 роках).

2. *Наслідки та залишкові ефекти кризового періоду, які знижують репутацію банків і банківської системи в цілому.* Україна – одна із небагатьох країн, для якої наслідки світової кризи були найважчими. Зокрема, залишається високою частка недіючих кредитів, яка наприкінці 2012 р. зросла до 16,5 %. За оцінками експертів Moody's, рівень безнадійних кредитів в українській банківській системі складає близько 40 % [7].

Набутий у кризовий період негативний досвід щодо проблем із поверненням кредитів, одержаних в іноземній валюті, та проблем з поверненням депозитів суттєво знизили активність клієнтів у депозитно-кредитних відносинах з банками. Особливо негативним був вплив значної девальвації національної валюти, максимальний рівень якої склав 65 %, та спекулятивних коливань обмінного курсу. При цьому найбільших втрат зазнали найменш захищені суб'єкти ринку – домашні господарства.

Варто зазначити, що зниження рівня довіри до банків має не національний, а глобальний характер і пов'язане зі світовою фінансовою кризою. Банки, як осередок виникнення світової фінансової кризи, стали об'єктом впливань значних сум державних коштів, тобто коштів платників податків, що посилює недовіру до банків на світовому рівні. В Україні в період кризи банки також стали об'єктом значної державної підтримки у вигляді рекапіталізації банків, на яку було витрачено 25,3 млрд грн. (Укргазбанк – 9,3, банк “Київ” – 3,6, “Родовід-банк” – 12,4 млрд грн.). Незавершеними залишаються процеси подальшої реорганізації та роздержавлення зазначених банків.

До негативних наслідків кризи слід віднести також вихід з банківської системи України окремих іноземних банків, що було обумовлено складною ситуацією в материнських структурах цих банків, посиленням регуляторних вимог у європейських країнах, а також недостатньо сприятливими умовами ведення підприємницької та фінансової діяльності в Україні.

3. *Макроекономічна нестабільність, негативні тенденції динаміки основних макроекономічних показників, наявність негативних (часто політично умотивованих) оцінок щодо сприятливості*

макроекономічного та монетарного середовища знижують довіру до гривні та утримують на високому рівні девальваційні очікування. Зазначимо, що за рейтингом глобальної конкурентоспроможності, що розраховується Всесвітнім економічним форумом (WEF), Україна в 2013 р. опустилась на 84-те місце серед 148 рейтингованих держав, у т. ч. за індексами макроекономічної стабільності – з 90-го на 107-ме місце, за рівнем роботи державних інститутів – з 132-го на 137-ме, за рівнем ефективності вирішення судових спорів і захисту міноритарних акціонерів рейтинг країни зупинився на 146-му місці зі 148 можливих [8].

Негативні очікування щодо макроекономічної ситуації створюють несприятливі умови для зростання довіри до банківської системи. В Україні четвертий квартал поспіль триває зниження ВВП. За останні роки значно зросли обсяги державного боргу та витрати на його обслуговування, золотовалютні резерви країни демонструють низхідну динаміку. На високому рівні в Україні утримуються девальваційні очікування, які “підігриваються” публікаціями в ЗМІ щодо девальваційних прогнозів і рекомендацій вітчизняних і зарубіжних експертів, у т. ч. МВФ щодо доцільності проведення девальвації гривні. На сьогоднішній день для України оптимальним є режим керованого плавання. Водночас з метою підвищення довіри до національної валюти та зменшення девальваційних очікувань суб'єктів ринку необхідно підвищити зрозумілість і передбачуваність валютної політики Національного банку шляхом офіційного оприлюднення назви, принципів і складових елементів діючого валютного режиму, правил проведення інтервенцій тощо.

4. *Недостатній рівень захисту прав споживачів фінансових послуг.* Проблема спричинена відсутністю в Україні комплексної системи захисту прав споживачів фінансових послуг, яка б запобігала дискримінаційній щодо споживачів практиці роботи фінансових установ, а також недосконалістю законодавства та роботи судової системи тощо.

За результатами проведеного дослідження визначено, що чинниками мікрорівня, що знижують довіру до банків, є:

1. *Невідповідність політики та ставок банків загальному вектору грошово-кредитної політики та потребам економіки.* Високі ставки за кредитами та депозитами (порівняно з обліковою ставкою НБУ та дефляційними процесами в економіці) не додають довіри до банків, створюючи враження наявності підвищених ризиків у банківській системі, відірваності банківського

сектора від реальних потреб економіки та державної політики.

Зокрема, середньозважені ставки за залученими депозитами банків у національній валюті в листопаді 2012 р. становили 18,2 % (в окремих банках – до 30 %), за кредитами – 23,4 %, а за окремими видами кредитів (готівкові, карткові, споживчі) – 100 % і більше). Лише з 2013 р. ставки за депозитами та кредитами стали знижуватись у більшій відповідності зі ставками Національного банку. Так, у серпні 2013 р. ставки за кредитами банків становили 15,02 %, за депозитами – 9,71 %. Проте на фоні дефляційних тенденцій ставки банків все ще залишаються високими.

Не є оптимальною для розвитку економіки політика банків щодо проведення активних операцій. Так, за 8 місяців 2013 р. депозити банків зросли на 10,6 %, в той час як кредити – на 4,5 %. Частка довгострокових кредитів банків знизилася з 60,2 % на кінець 2008 р. до 47,3 %. Банки віддають перевагу не кредитуванню економіки, а нарощенню вільної ліквідності або вкладенню коштів у ОВДП. На 30.09.2013 у власності банків знаходилося 32,9 % випущених ОВДП, у власності НБУ – 59,6 %. Частка кредитів у активах банків знизилася з 81,4 % у 2008 р. до 62,5 % у серпні 2013 р., в той час як вкладення в цінні папери зросли, відповідно, з 4,2 до 9,7 %.

2. Переважно непартнерська (недобросовісна) поведінка банків по відношенню до своїх клієнтів, домінування прав банків над правами клієнта. Найбільш поширеними порушеннями в банківській практиці є: прописування несправедливих умов в кредитних угодах, у тому числі значної кількості комісійних винагород, що розраховуються за непрозорими та нераціональними методиками розрахунку; нав'язування супутніх продуктів та послуг, у тому числі “кишенькових” страхових компаній; недостатнє інформування банками своїх клієнтів щодо специфіки та ризиків банківських продуктів; встановлення завищених комісій на карткові продукти; злочини в банківській сфері; залучення пов'язаних колекторських фірм, які діють не завжди із додержанням прав та ділової етики.

3. Низький рівень стандартів відкритості банківського бізнесу та непрозора інформаційна політика щодо умов надання банківських послуг. За результатами дослідження, проведеного Українським кредитно-рейтинговим агентством щодо інформаційної прозорості, 30 найбільших за розмірами активів банків, рівень розкриття інформації якими складає 56,6 %, у т. ч. середній рівень розкриття інформації в блоці “Операційна діяльність та фінансова звітність” – 51,6 %,

“інформація про менеджмент і колегіальні органи” – 54,9 %, “структура власності та корпоративне управління” – 65,5 % [9]. Це свідчить про низький рівень прозорості банківської системи України порівняно з міжнародними стандартами розкриття інформації.

Крім цього, більшість банків непрозоро, невичерпно та недостовірно розкривають інформацію щодо умов надання банківських послуг, що на практиці обертається для клієнтів додатковими ризиками та витратами. Поширеними прикладами такої поведінки банків є: надання неправдивої реклами щодо споживчого кредиту під 0 %. Попри вжиті Національним банком України заходи, банки продовжують маскувати ефективну ставку за кредитом, зокрема, шляхом встановлення одноразових чи щомісячних комісійних. Фактичні ставки за “нульовими кредитами” сягають 19–50 % річних.

Іншими випадками інформаційної непрозорості банків є: використання “прихованих” комісій; прописування складних і заплутаних формул розрахунків плати за кредит і штрафних санкцій; використання в угодах дрібного (нечитабельного) шрифту, яким прописуються найважливіші умови кредитних угод. Такі порушення виникають через відсутність в Україні офіційних стандартів інформації, яка має надаватися клієнту та визначатися в угодах про надання послуг.

4. Недостатній рівень технічної захищеності споживачів банківських послуг. Насамперед, мова йде про карткові продукти. Кількість пограбувань банкоматів залишається високою, спостерігаються випадки шахрайства з платіжними картками. Каналами шахрайства є: підроблення платіжних карток і зняття готівки з банкоматів; оплата через Інтернет і використання віддаленого банківського обслуговування (Інтернет-банкінг і клієнт-банкінг) та операції в торговельних мережах. У 2012 р. з платіжних карток було вкрадено понад 10 млн грн. [10]. За даними МВС, у 2011 р. з банкоматів було вкрадено майже 9 млн грн., а в 2012 р. – майже 12 млн грн. У 2012 р. було скоєно 24 крадіжки з банкоматів, а вже на початку 2013 року – близько 20 таких злочинів [11]. В 2012 р. було зафіксовано 139 злочинів з використанням дистанційного банківського обслуговування, зокрема, системи “Клієнт-банк”, а в I кв. 2013 р. – вже 127 [12].

Значну роль у зростанні кіберзлочинності відіграє відсутність конкретної кримінальної відповідальності, яка б передбачала суворе покарання за кіберзлочин уже за перший факт скоєння. Крім цього, самі банки недостатньо вживають заходів щодо підвищення безпеки

в картковому бізнесі. Зокрема, банкомати погано охороняються, банки використовують банкомати та картки з невисоким ступенем захисту. Лише в окремих банках є фахівці з моніторингу та упередження шахрайства. Відсутні офіційні стандарти (вимоги) щодо систем дистанційного банківського обслуговування.

5. *Відсутність у банках єдиних стандартів якості обслуговування клієнтів.* Відсутність єдиних стандартів якості обслуговування клієнтів зумовлює невдоволення клієнтів банків їх обслуговуванням. Якість обслуговування клієнтів залежить від кваліфікації та досвідченості персоналу банку. Однак останнім часом у банках спостерігається тенденція до економії на оплаті праці персоналу, що знаходить прояв у заміщенні досвідчених співробітників молодими працівниками, які не мають достатнього фахового досвіду.

6. *Недооцінка банками значення власної репутації та необхідності проведення роботи із ЗМІ щодо формування позитивного іміджу.* За опитуванням, проведеним порталом “Мінфін” на тему “Як Ви вибираєте надійний банк?”, основним критерієм при виборі надійного банку є якість обслуговування, історія банку, процентні ставки, розмір банку [13]. Враховуючи суб’єктивні критерії, за якими населення та суб’єкти ринку обирають банк, у полі зору банків постійно повинні бути, з одного боку, – якість обслуговування та нецінові засоби підвищення конкурентоспроможності, а з іншого, – історія та репутація банку в ЗМІ. Водночас репутація в ЗМІ вітчизняних банків явно недооцінюється. Проведені дослідження медіаактивності, за даними порталу “Банки України”, свідчать про низьку активність банків у подачі матеріалів у ЗМІ щодо інтерв’ю, коментарів, акцій тощо [14]. Більшість банків узагалі не проводять роботу з формування позитивного інформаційного фону в ЗМІ та громадської думки щодо репутації банку.

7. *Низький рівень фінансової грамотності населення.* Сьогодні більшість населення України має мінімальні фінансові знання та використовує

лише найпростіші фінансові, у тому числі банківські послуги. Через низьку фінансову грамотність громадяни не завжди можуть об’єктивно оцінити інвестиційні перспективи, власні кредитні потреби, їх доцільність, свою платоспроможність та кредитні ризики. У докризовий період населення України мало більшу схильність до споживання в кредит, ніж до накопичень, а тому споживачі фінансових послуг, які неефективно управляли своїми фінансовими зобов’язаннями, стали особливо вразливими під час фінансової кризи. Під впливом кризи споживча модель поведінки населення змінилась на заощаджувальну, проте культура формування заощаджень та рівень залученості населення в банківську систему залишаються низькими – значні суми коштів зберігаються “на руках” (поза банківською системою). За оцінками експертів, 44 % українців не є вкладниками банків, зберігаючи вдома від 40 до 60 млрд грн. [15]. Крім низької фінансової грамотності, вплив має також ментальна модель поведінки українців, в якій має місце більша цінність готівки над перспективами одержання доходу від банківських вкладень та інвестицій.

Висновки. Проведене дослідження дозволило оцінити стан довіри до банків в Україні та стверджувати про поступове її відновлення. Водночас необхідно визнати, що за окремими показниками (доларизація та темпи зростання депозитів, частка довгострокових депозитів у структурі депозитної бази) не відбулося повного відновлення довіри до банків до рівня початку фінансової кризи. На сучасному етапі знижують довіру до банків в Україні чинники макрорівня, спричинені макроекономічною ситуацією в країні, в тому числі наслідками кризи, та мікрорівня, обумовлені політикою самих банків і специфікою надання банківських послуг. Перспективи подальших наукових пошуків мають бути пов’язані із розробленням пропозицій щодо нівелювання негативного впливу зазначених чинників на довіру до банків та банківської системи України.

Список літератури

1. Уровень доверия к банкам в Украине оказался одним из самых низких в мире [Электронный ресурс] // Пульс Киева, 21.05.2013.
2. 36 % украинцев полностью не доверяют банкам [Электронный ресурс] // Українські національні новини, 27.05.2013. – Режим доступа : www.unian.net/society/798234.html.
3. Исследование: 45 % украинцев не доверяют Президенту и Верховной Раде [Электронный ресурс] // УНІАН, 10.06.2013. – Режим доступа : www.unian.net.
4. Две хорошие новости для банков [Электронный ресурс] // Газета Коментарии, 05.07.2013. – Режим доступа : gazeta.comments.ua/?magazine=1372924812.
5. Депозити, залучені депозитними корпораціями [Електронний ресурс] // Бюлетень НБУ. – 2013. – № 8. – С. 54. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897.
6. Нові депозити домашніх господарств та нефінансових корпорацій за липень 2013 р. [Електронний ресурс] / за даними Національного банку України. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57420.

7. Самые опасные банки в Украине по мнению Forbes [Электронный ресурс] // Bankstore.com.ua, 21.08.2013. – Режим доступа : www.bankstore.com.ua/content/view/33738/32.
8. Аналіз індексу конкурентоспроможності України в 2013–2014 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://infolight.org.ua/content/analiz-indeksu-konkurentospromozhnosti-ukrayini-v-2013-2014-rr>.
9. Банковская система Украины является недостаточно прозрачной – исследование [Электронный ресурс] // Українські національні новини, 24.01.2013.
10. Мошенники уходят в онлайн [Электронный ресурс] // Коммерсантъ-Украина, 06.02.2013. – Режим доступа : kommersant.ua/daily/001289.
11. Злочинці відкрили сезон полювання на банкомати [Електронний ресурс] // Газета Хрещатик, 29.05.2013. – Режим доступу : www.kreschatic.kiev.ua.
12. В Украине резко возросло количество преступлений с использованием системы “Клиент-банк” – эксперт [Электронный ресурс] // Українські національні новини, 19.04.2013. – Режим доступа : <http://uaport.net/news/ua/t/1304/19/1860657>.
13. Как украинцы выбирают банки. Мини-опрос на тему: “Как вы выбираете надежный банк” [Электронный ресурс] // Maanimo, 22.03.2013. – Режим доступа : <http://maanimo.com/news/events/101283>.
14. Медиа-активность банков Украины [Электронный ресурс] // Банки Украины, 23.09.2013. – Режим доступа : www.ukrbanks.info/news.
15. Круглый стол: “Банки та економіка: чи стануть в поточному році більш доступними кредити в Україні?” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrinform.ua/ukr/news/1842593>.

Отримано 11.11.2013

Summary

The author was analyzed the level of confidence in banks in Ukraine and was highlighted the factors of macro and micro level, which form the level of confidence in banks.

УДК [336.71:330.142.222](477)

*Л. Ю. Сисоєва, канд. екон. наук, доцент кафедри банківської справи
ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України”;
С. А. Штанько, начальник Головного управління господарського забезпечення
Національного банку України*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано рівень капіталізації банків, досліджено існуючі нормативи капіталу банку, розглянуто основні джерела приросту банківського капіталу, запропоновано напрями підвищення рівня капіталізації банків.

Ключові слова: банківський капітал, капіталізація, рекапіталізація, нормативи капіталу, банківська система.

Постановка проблеми. Розбалансування світової фінансово-кредитної системи в 2008–2009 рр. продемонструвало, що рівень капіталізації банків є основною умовою забезпечення фінансової стійкості та стабільності банківської системи. На рівні окремого банку недостатній рівень капіталу наражає установу на ризики, пов'язані з ліквідністю, платоспроможністю, неможливістю виконання своїх зобов'язань перед клієнтами. Рівень капіталізації банків України також є одним із визначальних факторів, що має вплив як на фінансовий стан банку, так і на економічний розвиток країни в цілому. Саме тому проблема пошуку необхідних джерел і дієвих інструментів підвищення рівня капіталізації банків України є завданням подальшого розвитку всієї банківської системи в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням достатності банківського капіталу, підвищення рівня капіталізації банківської системи України присвячено праці вітчизняних науковців М. Д. Алексеєнка [1], О. І. Барановського [2], Ж. М. Довгань [3], С. М. Савлука [9], Н. М. Шелудько [10]. Серед зарубіжних вчених слід виокремити наукові дослідження російських вчених В. В. Мануйленка [5], М. Є. Мамонова [4], А. Г. Пестової [4], О. О. Солнцева [4].

Невирішені раніше частини проблеми. Незважаючи на велику кількість наукових досліджень, вважаємо, що питання адекватності існуючого капіталу банку сучасним умовам посткризового відновлення висвітлені недостатньо та потребують подальшого розвитку.

Метою статті є дослідження рівня капіталізації банків України та визначення напрямів під-